

ISSN : 2651-1185 (Online)

Built Environment Inquiry Journal (BEI): Faculty of Architecture, Khon Kaen University
วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจิฉัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) ประจำปี 2562
Volume. 18 No. 1 : January - April 2019

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.ทรงยศ วีระทวีมาศ

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ชูพงษ์ ทองคำสมุทร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ.ดร.วารุณี หวัง

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

ผศ.ดร.มนสิชา เพชรานนท์

: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.ธนสิทธิ์ จันทะวี

: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.พรณรงค์ ชาญนุวงศ์

: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ดร.จันทิพย์ จิรณธัญ

: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ดร.เป็ทมพร วงศ์วิริยะ

: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กองบรรณาธิการภายนอก

ศ.เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์

: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.ชัยสิทธิ์ ตานกิตติกุล

: มหาวิทยาลัยศิลปากร

รศ.ดร.ระวีวรรณ โอหารรัตน์มณี

: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.สันต์ สุวัจนราภินันท์

: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.วันดี พินิจวรสิน

: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.วิโรจน์ ชิวาสุขถาวร

: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อ.ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ

: มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ.ดร.นิธิ ลิศนันท์

: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อ.ดร.สฤกษ์ดี ดิยะวงศ์สุวรรณ

: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนครราชสีมา

ผศ.พิเชฐ ไสววิทยสกุล

: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้พิจารณาบทความจากหน่วยงานภายนอก

ศ.เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์

: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.พนิต ภูจินดา

: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.ชัยสิทธิ์ ตานกิตติกุล

: มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ

: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ธิตินันท์ ตรีระการ

: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้พิจารณาบทความจากหน่วยงานภายใน

รศ.ดร.ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล

: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ.กุลศรี ตั้งสกุล

: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เลขานุการและระบบสารสนเทศ

นางสาวมณฑิชา เกียรติพนมมแพ

นางสาวหทัยรัตน์ วงศ์สุพรรณ

นายอนุพันธ์ พันธอมร

กำหนดออก

ปีละ 3 ฉบับ

ทุกเดือนเมษายน สิงหาคม และธันวาคม

ปีที่พิมพ์

2562

สถานที่พิมพ์

หจก.โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-466444, 043-466860-61

E-mail: klungpress@hotmail.com

ลิขสิทธิ์ของ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002

โทรศัพท์ 043-362046 URL: <http://arch.kku.ac.th>

วัตถุประสงค์และคำแนะนำการตีพิมพ์

วัตถุประสงค์ของวารสาร

วารสาร สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย (Built Environment Inquiry Journal - BEI) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัย ทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม อันจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรม ผังเมืองและการออกแบบ

กำหนดออก มีกำหนดออกวารสารฉบับออนไลน์ 3 ฉบับต่อปี (ทุกเดือนเมษายน สิงหาคม และธันวาคม)

– เกณฑ์การพิจารณารับบทความ

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนและนอกประเทศ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสารฯ แต่ละบทความที่เผยแพร่ในวารสารฯ ต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาและความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน

– กระบวนการในการนำส่งและตีพิมพ์บทความ

- ผู้เขียนบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ต้องนำส่งบทความต้นฉบับทางระบบลงทะเบียนวารสารออนไลน์ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku> โดยก่อนที่จะนำส่งในระบบออนไลน์ ให้ผู้เขียนจัดทำต้นฉบับของบทความ โดยใช้รูปแบบ (Format) และรายละเอียดต่างๆ ตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนบทความควรศึกษาข้อกำหนดของวารสารในการจัดเตรียมต้นฉบับให้ละเอียดก่อนนำส่งบทความ

- ผู้เขียนจะได้รับการติดต่อจากผู้ประสานงานของวารสารฯ ใน 3 ลักษณะคือ

หนึ่ง บทความไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ซึ่งผู้เขียนสามารถจะนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงและนำส่งใหม่ได้ในโอกาสต่อไป

สอง บทความที่ผ่านการพิจารณาในเบื้องต้น แต่ให้ผู้เขียนแก้ไขรูปแบบและภาพรวมของบทความ ภายใต้คำแนะนำจากกองบรรณาธิการ เมื่อทำการแก้ไขแล้ว จึงจะส่งออกให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาในลำดับต่อไป

และสาม ผู้เขียนได้รับรายละเอียดของข้อเสนอแนะการแก้ไขบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเมื่อผู้เขียนทำการแก้ไขปรับปรุงบทความเสร็จภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ส่งบทความฉบับสุดท้าย (Final Manuscript) มายังกองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาก่อนเข้าสู่ระบบตีพิมพ์ หรือนำส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ผู้เขียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขบทความ จนกว่าจะผ่านความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิ และถูกต้องได้มาตรฐานตามรูปแบบการเขียนที่วารสารกำหนด

- เมื่อบทความพร้อมที่จะตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งจดหมายตอบรับ เพื่อแจ้งสถานะการตีพิมพ์ให้ผู้เขียนทราบ ภายใน 1 เดือนทำการ

- บทความที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว หากมีการขอยกเลิกการตีพิมพ์โดยเจ้าของบทความ เจ้าของบทความดังกล่าว จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการชำระค่าตอบแทนให้กับผู้ทรงคุณวุฒิตามหลักฐานการเบิกจ่ายที่เกิดขึ้นจริง

- นอกเหนือจากการนำส่งบทความโดยใช้ระบบลงทะเบียนวารสารออนไลน์แล้ว ผู้เขียนสามารถติดต่อกับกองบรรณาธิการและคณะทำงาน ได้จากช่องทางอื่นๆ ดังนี้

บรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 ถนนมิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

E-mail: journalarchkku@gmail.com

โทรศัพท์: 043-362046 (คุณหทัยรัตน์ วงศ์สุพรรณ-ผู้ประสานงาน) Fax. 043-362047

บทบรรณาธิการ

วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจิตร หรือ Built Environment Inquiry Journal (BEI) เป็นวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 62-1 นี้เป็นฉบับแรกที่ปรับเป็นวารสารออนไลน์ และออกปีละ 3 ฉบับ แต่ก็ยังคงความเข้มข้นทางวิชาการเช่นเดิมและพยายามปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้รับความสนใจมากขึ้นอย่างมาก มีความพยายามใช้ทฤษฎีและวิธีการศึกษาใหม่ๆ อยู่เสมอ บทความของวารุณี เรื่อง “ระเบียบวิธีวิจัยของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและทัศนะภายใต้บริบทของสหวิทยาการในประเทศไทย” ได้ทบทวนทฤษฎีและผลงานวิจัยที่มีความหลากหลายในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงและเงื่อนไขใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบดั้งเดิมหรือแบบประเพณีในการปรับตัวกับบริบทในคราวตั้งถิ่นฐานอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมในบริบทที่ซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน จึงมีปัญหา หรือโจทย์คำถามวิจัยใหม่ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องการทำความเข้าใจภายใต้การบูรณาการของสหวิทยาการ กับความหลากหลายและแตกต่างของทั้งตัวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและบริบทของมันเอง

งานวิจัยที่ดำเนินการให้เห็นถึงโครงสร้างของภูมินิเวศวิทยาที่ประกอบกันเป็นโครงข่ายที่รักษาสมดุลย์ของระบบนิเวศ พบได้ไม่มากนัก บทความวิจัยเรื่อง “ภูมินิเวศวิทยาในวัฒนธรรมล้านนากับแนวทางการบูรณาการทาง ภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อลดผลกระทบทางอุทกวิทยาน้ำท่วมดินจากการ เปลี่ยนแปลงสิ่งปกคลุมผิวดิน กรณีศึกษาแอ่งเชิงใหม่-ลำพูน” โดย ยุพเรศ สิทธิพงษ์ และ ยุทธนา ทองท่วมชี้ให้เห็นประเด็นอันน่าสนใจอย่างยิ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ และบทบาทหน้าที่ของโครงสร้างภูมินิเวศ ตลอดจนการเข้าไปใช้ประโยชน์จากภูมินิเวศของมนุษย์ในวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งได้วิเคราะห์ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะลักษณะสิ่งปกคลุมผิวดินในภูมินิเวศในแอ่งเชิงใหม่-ลำพูน ประเภทพืชพรรณที่ลดลงในช่วงระยะเวลารอบ 20 ปี ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำฝนสะสมกับปริมาณน้ำหลากบนผิวดิน ทั้งพื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำมีอัตราเพิ่มขึ้น อันทำให้ปริมาณน้ำผิวดินเพิ่มขึ้น และอัตราการไหลสูงสุดเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้น การรักษาโครงสร้างภูมินิเวศเช่นการอนุรักษ์โครงข่ายลำเหมือง การฟื้นฟูทางน้ำในอดีตและการควบคุมการขยายตัวของเมือง จะช่วยลดผลกระทบทางอุทกวิทยาที่อาจเกิดขึ้นได้

ปัจจุบันปัญหาน้ำท่วมในเขตเมืองเกิดมากขึ้นอันเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองที่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การไหลของน้ำและระบบนิเวศในภาพรวม บทความเรื่อง “แนวคิดทางภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อบรรเทาภาวะน้ำท่วม พื้นที่เทศบาลตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” โดย ยุทธภูมิ เฝ้าจินดา ได้เสนอการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่น้ำท่วมในเขตเทศบาลตำบลหนองจ่อม โดยการวางผังออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด มีแนวคิดและเทคนิคใน การจัดการน้ำสมัยใหม่ ไม่ใช่การระบายน้ำออกจากพื้นที่อย่างเดียว แต่มีการจัดการน้ำเพื่อช่วยบรรเทาภาวะน้ำท่วม เช่น การกักเก็บน้ำโดยใช้สระหนองน้ำ การใช้พื้นที่สีเขียวหนองน้ำและซิมน้ำลงใต้ดิน การรักษาโครงข่ายลำน้ำธรรมชาติและวัฏจักรของน้ำ ซึ่งนอกจากจะช่วยบรรเทาภาวะน้ำท่วมแล้วยังเพิ่มพื้นที่สีเขียว แก่ชุมชนด้วย

การขยายตัวของสายการบินและสนามบินในหัวเมืองปัจจุบันมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการคมนาคมและการเติบโตของเมือง บทความของ ปานปั้น ร่องนาม และ มนสิชา เพชรานนท์ เรื่อง “สายการบินต้นทุนต่ำกับการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการบินลำดับศักดิ์สนามบิน และความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของจังหวัด ที่เป็นที่ตั้งของสนามบิน” ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจของจังหวัดที่ตั้งของสนามบิน กับการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการบินและลำดับศักดิ์ของสนามบิน พบว่าการเปิดเสรีทางการบินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สายการบินต้นทุนต่ำที่มีการจำหน่ายตั๋วโดยสารราคาประหยัด มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสารอย่างมาก ซึ่งมีผลต่อลำดับศักดิ์ของสนามบิน รวมถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคสนามบิน ทั้งการผลิตสินค้าและบริการ

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยพยายามปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green Campus) ซึ่งมีการจัดอันดับในระดับนานาชาติทุกปี การประหยัดพลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องตรวจสอบ บทความเรื่อง “การเพิ่มแสงธรรมชาติภายในห้องพักอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ของ บริษัท อินทรกุลไชย ได้ทำการทดลองปรับปรุงสภาพของการส่องสว่างของแสงธรรมชาติภายในห้องพักอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการจำลองสภาพห้องตามแนวทางการปรับปรุงด้วยโปรแกรม DIALux และวิเคราะห์ค่าความส่องสว่าง พบว่าการปรับปรุงลักษณะผนังและฝ้าเพดาน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพการส่องสว่างและความเหมาะสมในการใช้งาน มากกว่าการปรับปรุงเพียงผนัง หรือฝ้าเพดานอย่างเดียว และการติดตั้งซึ่งช่วยสะท้อนแสงเพียงอย่างเดียวกลับทำให้ค่าความส่องสว่างลดลง การออกแบบอาคารเพื่อการส่องสว่างที่ดีจึงต้องพิจารณาปัจจัยที่เหมาะสม

กองบรรณาธิการวารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย หรือ Built Environment Inquiry Journal (BEI) ขอขอบคุณและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่ผ่านการคัดสรรโดยกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และช่วยส่งเสริมการเติบโตทางวิชาการอย่างมีคุณภาพ

ทรงยศ วีระทวีมาศ
บรรณาธิการ

- ระเบียบวิธีวิจัยของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและทัศนียภาพใต้บริบทของสหวิทยาการในประเทศไทย 1

Research Methodology of Vernacular Architecture and Viewpoints under the Context of Cross-disciplinary in Thailand

วารุณี หวัง
Warunee Wang
- ภูมิโนเวศวิทยาในวัฒนธรรมล้านนากับแนวทางการบูรณาการทางภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อลดผลกระทบ 19

ทางอุทกวิทยาน้ำผิวดินจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งปกคลุมผิวดิน กรณีศึกษาแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน

Lanna Cultural Landscape Ecology and The Landscape Architecture Integration to Reducing Hydrological Surface Runoff Impact of Land Cover Change: A Case Study of Chiangmai-Lamphun Basin

ยุพเรศ สิทธิพงษ์ และ ยุทธนา ทองท่วม
Yuppared Sittipong and Yuttana Tongtuam
- แนวคิดทางภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อบรรเทาภาวะน้ำท่วม พื้นที่เทศบาลตำบลหนองจ่อม 37

อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Landscape Architecture Concept for Mitigate Flooding of Nong Jom Sub-district Municipality, Sansai, Chiangmai.

ยุทธภูมิ เฝ้าจินดา
Yuttapoom Powjinda
- สายการบินต้นทุนต่ำกับการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการบิน ลำดับศักดิ์สนามบิน 51

และความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสนามบิน

Emerging of Low Cost Carrier and Changing of Aviation Network, Airport Hierarchy and Relationship between the Economic of Airport Located Province

ปานปิ่น ร่องหนาม และ มนสิชา เพชรานนท์
Panpun Ronghanam and Monsicha Bejrananda
- การเพิ่มแสงธรรมชาติภายในห้องพักอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ฝั่งเมืองและนฤมิตศิลป์ 69

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Enhance Daylighting of Staff Room in Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University

บริรักษ์ อินทรกุลไชย
Borirak Intarakulchai